

เขตนบริการของชุมชนเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

นายธีรพงศ์ ลันติกน

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภูมิศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

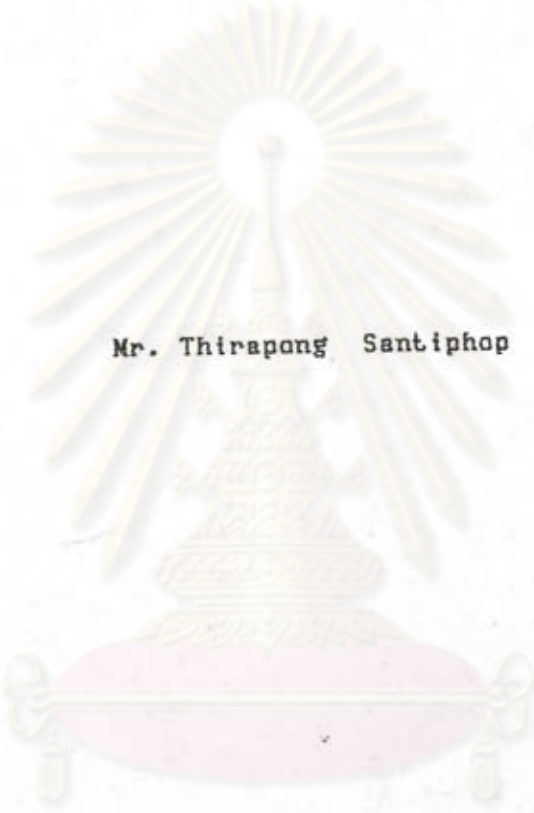
ISBN 974-579-750-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017981

I 10313837

SERVICE AREAS OF URBAN PLACES IN CHANGWAT NAKHON RATCHASIMA

Mr. Thirapong Santiphop

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Geography

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-579-750-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เขตบริการของชุมชนเมืองในจังหวัดนครราชสีมา
 โดย นายธีระพงศ์ สันติภพ
 ภาควิชา ภูมิศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย นงค์ประยูร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

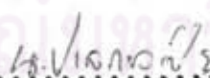

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ศิริไพบุลย์สินธุ์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย นงค์ประยูร)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์เนตรนภิศ นาควัชรข)

 กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์นโรดม ปาลกขวงศ์ ณ ออยุธยา)

ชื่ระพงค์ สันติภพ : เขตบริการของชุมชนเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (SERVICE AREAS OF URBAN PLACES IN CHANGWAT NAKHON RATCHASIMA)

อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ฉัตรชัย พงศ์ประยุทธ 134 หน้า ISBN 974-579-750-2

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเขตบริการของเมืองในจังหวัดนครราชสีมา สมมุติฐานของการวิจัยมีดังนี้ "เมืองที่มีบทบาทหน้าที่ต่างกันจะส่งผลให้ขนาดเขตบริการของเมืองแตกต่างกัน" และ "การค้าปลีกและการค้าส่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดเขตบริการของเมืองในจังหวัดนครราชสีมา"

การศึกษาได้ใช้เกณฑ์หน้าที่ทางการค้าและบริการ 13 ประเภทในการหาเขตบริการของเมือง โดยแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ประเภทคือตัวแปรตาม ได้แก่ ระยะทางในการเดินทางของลูกค้าและผู้รับบริการ และตัวแปรอิสระที่สำคัญได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป-กลับต่อเที่ยวของลูกค้า อายุของลูกค้า รายได้ของลูกค้าต่อเดือนและปริมาณสินค้าที่ผู้ขายส่งจำหน่ายให้กับลูกค้าคิดเป็นราคาต่อวัน เพื่อใช้สร้างสมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษพบว่าเขตบริการของเมืองมีขนาดกว้างไกลลดหลั่นลงตามลำดับขนาดและจำนวนหน้าที่ทางการค้าและบริการของเมือง ซึ่งเทศบาลเมืองนครราชสีมามีเขตบริการกว้างไกลเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตร เทศบาลตำบลปากช่องมีเขตบริการกว้างไกลเฉลี่ย 19.5 กิโลเมตร เทศบาลตำบลบัวใหญ่มีเขตบริการกว้างไกลเฉลี่ย 15.9 กิโลเมตร และเทศบาลตำบลโนนสูงมีเขตบริการกว้างไกลเฉลี่ย 10.6 กิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดแสดงให้เห็นว่าในเทศบาลเมืองนครราชสีมาและเทศบาลตำบลปากช่องมีตัวแปรอิสระของสมการอยู่ 2 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป-กลับต่อเที่ยวของลูกค้าและอายุของลูกค้า ในเทศบาลเมืองนครราชสีมาสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 91 เทศบาลตำบลปากช่องสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 61 ส่วนในเทศบาลตำบลโนนสูงตัวแปรที่มีนัยสำคัญคือรายได้ของลูกค้าต่อเดือนสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 38 และเทศบาลตำบลบัวใหญ่คือตัวแปรปริมาณสินค้าที่ผู้ขายส่งจำหน่ายให้กับลูกค้าคิดเป็นราคาต่อวันสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 33 ดังนั้นตัวแปรของเทศบาลเมืองนครราชสีมาและเทศบาลตำบลปากช่องจึงน่าจะเหมาะที่จะนำไปใช้สร้างสมการเพื่อพยากรณ์เขตบริการของเมืองอื่นต่อไปได้

ภาควิชา ภูมิศาสตร์
สาขาวิชา ภูมิศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

THRIRAPONG SANTIPHOP : SERVICE AREAS OF URBAN PLACES IN
CHANGWAT NAKHON RATCHASIMA : ASSOC. PROF. CHATCHAI
PONGPRAYOON, Ph.D., 134 PP. ISBN 974-579-750-2

This research is focused on the service areas of urban places in Changwat Nakhon Ratchasima. The hypotheses are "Towns of different functions will yield different service areas" and "Retail and whole sale trader are derterminant of the trade area of the Nakhon Ratchasima province."

Thirteen variables of trade and services are utilized to determine the service area. The variables are grouped into independent and dependent of which the former were traveling distance of the customers and the latter travel expense, ages, and monthly income of the customer and quantity of daily goods sold to the wholesalers. All data were used for multiple regression analysis. The final analysis showed that the service area of the city with an average of 25.4 kilometers away was far greater than that of the town of Pak Chong with an average trade area of 19.5 kilometers from the town center and that of the commune center of Bua Yai and Non Sung of 15.9 and 10.6 kilometers away respectively. The analysis of the stepwise multiple regression revealed two significant variables, traveling expense and ages of the customers which would affect the dependent variables at the significant level of .05. The predictive percentage of the city of Nakhon Ratchasima was 91 and that of the town of Pak Chong at 61. The significant variables of the Non Sung commune was daily income of the customers which correctly predicted at 38 per cent, and that of the Bua Yai commune, the daily quantity of goods sold to the customers was correctly predicted at 33 per cent. Consequently, variables of the city of Nakhon Ratchasima and that of the town of Pak Chong are likely suitable to build predictive equation of service areas for other areas.

ภาควิชา ภูมิศาสตร์
สาขาวิชา ภูมิศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาลัยนพนธ์ฉบับนี้ได้รับความสำเร็จลุล่วงด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย นงค์ประยูร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยนพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.มิลินทร์ ลำเนาเงิน ที่ท่านได้ให้ความรู้และคำแนะนำทางด้านสถิติและขอขอบพระคุณอาจารย์ศุภวิฑู ชาญลิขิต และสำนักผังเมืองที่ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านแผนที่ ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทรุ่นที่ 5 ทุกคนที่ได้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิทยาลัยนพนธ์ ขอขอบคุณ คุณธานี ชอนทรวงค์ ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดา-มารดา ที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือจนสำเร็จการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ณ
สารบัญแผนที่.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
สมมุติฐานในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	5
2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
การกำหนดประชากรวิจัย.....	6
ขนาดตัวอย่าง.....	6
การสุ่มตัวอย่าง.....	6
หน้าที่ทางการค้าและบริการ.....	10
การสร้างแบบสอบถาม.....	10
การเก็บและรวบรวมข้อมูล.....	11
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	11
3 แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเขตบริการของเมือง.....	14

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเขตบริการของเมือง.....	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเขตบริการของเมืองในประเทศไทย.....	22
4	พื้นที่ศึกษา.....	25
	สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา.....	25
	การปกครองและประชากร.....	27
	เทศบาลเมืองนครราชสีมา.....	30
	เทศบาลตำบลปากช่อง.....	38
	เทศบาลตำบลโนนสูง.....	42
	เทศบาลตำบลบัวใหญ่.....	45
5	การวิเคราะห์และอภิปรายผลข้อมูล.....	50
	ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	50
	เขตบริการทางการค้าและบริการของเมือง.....	65
	วิเคราะห์ตัวแปรที่ใช้กำหนดขนาดของเขตบริการทางการค้า และบริการของเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามลำดับความสำคัญ....	78
	สร้างแบบจำลองเขตบริการทางการค้าและบริการของเมือง.....	89
	จัดพื้นที่ของเขตบริการของเมืองในจังหวัดนครราชสีมาออกไปสู่ พื้นที่รอบนอกที่เขตบริการของเมืองไปไม่ถึง.....	103
6	อภิปราย เสนอแนะ สรุป.....	106
	อภิปรายผล.....	106
	ข้อเสนอแนะ.....	113
	สรุป.....	115
	รายการอ้างอิง.....	116
	ภาคผนวก.....	120
	ประวัติผู้เขียน.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการสัมพัทธ์อย่างของชุมชนเมืองในจังหวัดนครราชสีมา.....	9
2	จำนวนลูกค้าที่เป็นข้อมูลในการศึกษาของเทศบาลในจังหวัด นครราชสีมา.....	51
3	จำนวนลูกค้าที่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาต่าง ๆ ที่เดินทางมาซื้อ สินค้าและบริการของเทศบาลเมืองนครราชสีมา.....	53
4	จำนวนร้านค้าส่งที่เป็นข้อมูลในการศึกษาของเทศบาลใน จังหวัดนครราชสีมา	60
5	เขตบริการของหน้าที่ทางการค้าและบริการของเทศบาลใน จังหวัดนครราชสีมา.....	67
6	การจัดเขตการค้าและบริการของเทศบาลในจังหวัด นครราชสีมา.....	74
7	จำนวนร้านค้าและบริการในแต่ละประเภทของเทศบาลในจังหวัด นครราชสีมา.....	76
8	จำนวนสถานบริการของเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา.....	77
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของเทศบาล เมืองนครราชสีมา.....	81
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของเทศบาล ตำบลปากช่อง.....	84
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของเทศบาล ตำบลบัวใหญ่.....	86
12	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของเทศบาล ตำบลโนนสูง.....	88
13	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดขั้นตอนที่ 1 ของเทศบาลเมืองนครราชสีมา.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

๕๔

ตารางที่

หน้า

14	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดขั้นตอนที่ 2 ของเทศบาลเมืองนครราชสีมา.....	93
15	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดขั้นตอนที่ 1 ของเทศบาลตำบลปากช่อง.....	95
16	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดขั้นตอนที่ 2 ของเทศบาลตำบลปากช่อง.....	97
17	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดขั้นตอนที่ 1 ของเทศบาลตำบลบัวใหญ่.....	99
18	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันไดขั้นตอนที่ ของเทศบาลตำบลโนนสูง.....	101

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	ลำดับศูนย์กลางและพื้นที่บริเวณบริการ.....	17
2	จำนวนลูกค้าชั้นต่ำที่มอดหนุนของร้านค้าและบริการในเทศบาล เมืองนครราชสีมา.....	37
4	จำนวนลูกค้าชั้นต่ำที่มอดหนุนของร้านค้าและบริการในเทศบาล ตำบลปากช่อง.....	41
5	จำนวนลูกค้าชั้นต่ำที่มอดหนุนของร้านค้าและบริการในเทศบาล ตำบลโนนสง.....	45
6	จำนวนลูกค้าชั้นต่ำที่มอดหนุนของร้านค้าและบริการในเทศบาล ตำบลบัวใหญ่.....	49

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนบที่

แนบที่

หน้า

1	ภาคคว่ำออกเฉียงเหนือและเขตจังหวัดนครราชสีมา.....	26
2	เส้นทางคมนาคมในจังหวัดนครราชสีมา.....	28
3	เขตการปกครองในจังหวัดนครราชสีมา.....	29
4	ที่ตั้งชุมชนเมืองในจังหวัดนครราชสีมา.....	31
5	อาณาเขตของเทศบาลเมืองนครราชสีมา.....	33
6	อาณาเขตของเทศบาลตำบลปากช่อง.....	39
7	อาณาเขตของเทศบาลตำบลโนนสูง.....	43
8	อาณาเขตของเทศบาลตำบลบัวใหญ่.....	46
9	การกระจายของลูกค้าที่ไปรับบริการของร้านตัดเสื้อ-กางเกง.....	69
10	การกระจายของลูกค้าที่ไปรับบริการของคลินิก.....	70
11	การกระจายของลูกค้าที่ไปรับบริการร้านส่งน้ำแข็ง.....	71

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย